

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa Zakładu [...] w K. obecnie Zakład [X] w K. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. przeciwko R. C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 13 października 2016 r., sygn. akt VI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 października 2016 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił apelację powoda Zakładu [...] w K. Spółki z o.o. z siedzibą w K. (poprzednio: Zakładu [X] w K.) od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 9 marca 2016 r. (mocą którego oddalono jego powództwo przeciwko R. C. o zapłatę) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Powód zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: 1/ art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 902) przez przyjęcie, że pracownik samorządowy może

samodzielnie i wbrew oczywistemu stanowisku pracodawcy przyzwać sobie wynagrodzenie, mimo że ustawa wyraźnie i jednoznacznie wykonywanie czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do kierowników gminnych jednostek organizacyjnych przyznaje (w tym przypadku) burmistrzowi; 2/ art. 57 § 1 k.p., przez przyjęcie, że przysługujące pracownikowi odszkodowanie orzeczone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w B. w sprawie VI Pa [...] w wysokości innej niż wynikająca z przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 stycznia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania urlopu wypoczynkowego, ustalania i wypłacania wynagrodzenia za czas urlopu oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop (Dz.U. Nr 2, poz. 14 ze zm.) nie jest równoznaczne z ustaleniem należnego pracownikowi wynagrodzenia za pracę. Powód podniósł również zarzut naruszenia prawa procesowego: art. 365 § 1 k.p.c., przez jego błędną wykładnię i zastosowanie, skutkiem którego Sąd Okręgowy w sprawie VI Pa [...] przeprowadził postępowanie dowodowe, przyjmując ustalenia stanu faktycznego i ustalenia prawne Sądu Rejonowego w B. w sprawie VII P-Pm [...] za własne w zakresie ustalenia wysokości należnego pozwanemu wynagrodzenia, mimo że ustalenie wysokości należnego pozwanemu wynagrodzenia nastąpiło w pkt 1 prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 25 września 2014 r., VI Pa [...] wywodząc, że skoro Sąd Okręgowy w wyroku w sprawie VI Pa [...] zasądził jedynie odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy, to orzeczenie takie nie może być traktowane jako ustalające wysokość wynagrodzenia pozwanego i korzystające z powagi rzeczy osądzonej, chociaż wysokość ustalonego odszkodowania jest równa trzymiesięcznemu wynagrodzeniu powoda, stosownie do art. 57 § 1 k.p., przyznanego przez pracodawcę samorządowego. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie apelacji powoda, ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie „istotne zagadnienie prawne powodujące rozbieżność w orzecznictwie, co najmniej, Sądu Okręgowego w B.”, które - zdaniem autora skargi

- ma istotne znaczenie nie tylko dla oceny zasadności roszczenia powoda, ale przede wszystkim dla interpretacji i stosowania przytoczonych przepisów prawa, tj. art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych i art. 57 § 1 k.p. w kontekście art. 356 § 1 k.p.c. w zakresie związania prawomocnym wyrokiem sądu. Skarżący powziął wątpliwość, czy pracownik, kierownik gminnej jednostki organizacyjnej, wbrew oczywistemu stanowisku pracodawcy, uprawniony jest do przyznania sobie wynagrodzenia w innej wysokości (wyższej), i od tak ustalonego wynagrodzenia uprawniony jest do odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę w tym trybie. W ocenie skarżącego, zachodzi też potrzeba rozstrzygnięcia, czy ustalenie w sentencji prawomocnego wyroku odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy w wysokości innej niż faktycznie wypłacona, lecz w wysokości jaka pracownikowi została przyznana przez pracodawcę i jaką pracownik otrzymywałby, jest wiążąca dla stron i sądu, który rozstrzygnięcie wydał, jak również innych sądów oraz innych organów państwowych i organów administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych, także innych osób. Zdaniem powoda, zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem art. 365 § 1 k.p.c. i doprowadził do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Okręgowego w B..

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w

konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania, jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

W razie wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących

rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia - mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Na wstępie wypada podkreślić, że istotne zagadnienie prawne i potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów to dwie różne przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynikające z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Tymczasem skarżący traktuje je zamiennie i

uzasadnia ich występowanie stosując jedną argumentację. Ponadto pytania, które formułuje w uzasadnieniu wniosku, nie nawiązują w sposób generalny i abstrakcyjny do treści powołanych przepisów i nie wyjaśniają, na czym polega trudność w dekodowaniu zawartych w tych przepisach norm prawnych.

Co do pierwszego ze sformułowanych pytań (tj. czy pracownik, kierownik gminnej jednostki organizacyjnej, wbrew oczywistemu stanowisku pracodawcy, uprawniony jest do przyznania sobie wynagrodzenia w innej wysokości (wyższej), i od tak ustalonego wynagrodzenia uprawniony jest do odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu wzmów o pracę w tym trybie) trzeba zauważyć, że pytanie to nie ma oparcia w ustalonym w sprawie stanie faktyczny, zgodnie z którym R. C. do listopada 2012 r. nie miał wiedzy, iż jego wynagrodzenie przekracza ustaloną przez burmistrza maksymalną kwotę, gdyż zarządzenie Burmistrza K. z dnia 3 czerwca 2009 r. w sprawie maksymalnego miesięcznego wynagrodzenia kierowników i zastępców kierowników jednostek organizacyjnych podległych gminie K. zostało podane do wiadomości pozwanego dopiero w dniu 16 listopada 2012 r. Natomiast źródłem informacji dla burmistrza (jako osoby uprawnionej do dokonywania wobec powoda czynności z zakresu prawa pracy) o sytuacji majątkowej R. C., w tym o wysokości osiąganego przezeń wynagrodzenia, były jego oświadczenia majątkowe.

Odnosząc się natomiast do drugiej z poruszanych przez skarżącego kwestii godzi się przypomnieć, że w myśl art. 365 § 1 k.p.c. prawomocny wyrok wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Przytoczony przepis określa zasadnicze skutki każdego prawomocnego orzeczenia sądowego w sprawie cywilnej. W rezultacie uprawomocnienia się orzeczenia nikt nie może kwestionować nie tylko faktu jego istnienia, ale również jego treści, i to bez względu na to, czy ktoś był, czy też nie był stroną postępowania zakończonych tym orzeczeniem. W niniejszej sprawie autor skargi kasacyjnej powołuje się na to, że zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem art. 365 § 1 k.p.c., co doprowadziło, w jego ocenie, do rozbieżności w orzecznictwie Sądu Okręgowego w B.. Istota podnoszonych przez skarżącego argumentów sprowadza się zatem do zagadnienia, czy Sąd Okręgowy w B. naruszył przepisy

art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c., traktujące o związaniu prawomocnym orzeczeniem sądowym oraz powadze rzeczy osądzonej. Warto podkreślić, że moc wiążąca orzeczenia merytorycznego, określona w art. 365 § 1 k.p.c., może być brana pod uwagę w zasadzie tylko w innym postępowaniu sądowym niż to, w którym je wydano. Orzeczenie takie uzyskuje wszak moc wiążącą z chwilą uprawomocnienia się, a więc w momencie definitywnego zakończenia postępowania. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się dana kwestia, nie podlega ona już ponownemu badaniu. Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07, LEX nr 376385). Owo związanie treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez wskazane w przepisie art. 365 § 1 k.p.c. podmioty, że w objętej nim sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku. Podmioty te są związane dyspozycją konkretnej i indywidualnej normy prawnej wywiedzionej przez sąd z przepisów prawnych zawierających normy generalne i abstrakcyjne w procesie subsumcji określonego stanu faktycznego. Tak określony zakres związania odnosi się tylko do ostatecznego rezultatu rozstrzygnięcia sądowego, ucieleśnionego we wspomnianej wyżej konkretnej i indywidualnej normie prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). Instytucji związania prawomocnym orzeczeniem sądowym z art. 365 § 1 k.p.c. nie można jednak utożsamiać z odrębną i mającą samodzielny byt instytucją powagi rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. Ta ostatnia ma bowiem charakter podmiotowo względny, gdyż odnosi się wyłącznie do tych samych stron procesu, aczkolwiek nie ma przeszkód, aby przy wyjaśnianiu istoty i swoistości mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia sądowego wykorzystywać dorobek judykatury dotyczący pewnych aspektów zagadnienia powagi rzeczy osądzonej. W szczególności wchodziłyby w rachubę te orzeczenia Sądu Najwyższego, w których wyjaśniono sposób określenia granic przedmiotowych powagi rzeczy osądzonej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 456/08, LEX nr 584190). Powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. ma swoje granice przedmiotowe i podmiotowe. Granice przedmiotowe wyznacza przedmiot rozstrzygnięcia sądu w związku z podstawą

spor. Zakresem podmiotowym objęte są zaś strony. O wystąpieniu powagi rzeczy osądzonej prawomocnego wyroku decyduje zatem kumulatywne spełnienie dwóch przesłanek, a mianowicie tożsamości stron występujących w postępowaniu zakończonym tymże wyrokiem i w kolejnym postępowaniu sądowym oraz tożsamości podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, LEX nr 274151, z dnia 6 marca 2008 r., II UK 144/07, LEX nr 420911 i z dnia 19 października 2010 r., II BU 4/10, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 24). W świetle utrwalonego w judykaturze poglądu, powagę rzeczy osądzonej ma w zasadzie tylko rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku, a nie uzasadnienie. Jeżeli jednak sentencja wyroku nie zawiera wyraźnych granic rozstrzygnięcia, aby ustalić granice powagi rzeczy osądzonej należy w pierwszej kolejności dokonać wykładni wyroku. Następnie trzeba posłużyć się treścią uzasadnienia, a jeśli nie zostało ono sporządzone, sąd orzekający musi sam - na podstawie akt sprawy - odtworzyć rozumowanie sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1957 r., 1 CO 20/57 OSPiKA 1958 nr 10, poz. 261; postanowienie z dnia 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 37 oraz wyroki z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 1415/00, LEX nr 53284; z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, LEX nr 55501; z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, LEX nr 402284; z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 63/07, LEX nr 485880; z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, LEX nr 345525; z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, LEX nr 380931 i z dnia 3 czerwca 2008 r., I UK 323/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 267).

Przedmiot rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 25 września 2014 r., sygn. akt VI Pa [...] na które powołuje się skarżący, wynika jednoznacznie z jego sentencji. Przedmiotem tym było zaś odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę. Spór ten był wynikiem odwołania R. C. od oświadczenia o rozwiązaniu z nim umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia, doręzonego mu w dniu 2 stycznia 2012 r. Nie ulega wątpliwości, że powołane przez skarżącego orzeczenie zapadło w sprawie, której przedmiot był odmienny od przedmiotu niniejszego sporu. Chodziło wszakże o wywodzone z art. 56 § 1 k.p. roszczenia pracownika z tytułu wadliwego rozwiązania umowy o pracę a nie - jak ma to miejsce obecnie - o oparte na innej

podstawie faktycznej i prawnej roszczenia pracodawcy o zwrot nienależnie wypłaconego pracownikowi wynagrodzenia. Chybione jest przyjęcie przez skarżącego, że wspomniany wyrok korzysta z przymiotu związania i powagi rzeczy osądzonej także odnośnie do kwestii, jakie nie zostały nim rozstrzygnięte. Zaprezentowana w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania interpretacja art. 365 § 1 oraz art. 366 k.p.c. (choć tego drugiego przepisu skarżący nie powołuje) jest więc sprzeczna z dorobkiem judykatury i doktryny.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).